

Наташа Костић¹
 Филозофски факултет
 Универзитет у Источном Сарајеву

УДК 159.922.8:305
 DOI: 10.7251/RAD1920047K
 Оригинални научни рад

СТАВ О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У ПОСЛУ УЧЕНИКА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ И СТУДЕНАТА

Циљ истраживања се односи на испитивање става о равноправности полова у послу на узорку од 190 испитаника (76 или 40,00% ученика средње школе и 114 или 60,00% студената). У истраживању је коришћен систематски неекспериментално-емпиријски (survey) метод. Резултати истраживања су следећи: испитаници у највишој мјери испољавају позитиван став о равноправности полова у послу ($K - S = .08$, $p = .01$, $AS = 59.87$, $Sk = -.51$, $Ku = -.04$); постоји статистички значајна повезаност између самопоштовања ($r_o = .29$, $p = .00$), као и година старости испитаника ($r_o = .15$, $p = .04$) и става о равноправности полова у послу; постоји статистички значајна разлика у испитиваном ставу између испитаника мушког и женског пола ($U = 1391.00$, $Z = 2616.00$, $p = .00$); не постоји статистички значајна разлика у испитиваном ставу између ученика средње школе и студената ($U = 3615.50$, $Z = -945.50$, $p = .35$).

Кључне ријечи: став о равноправности полова у послу

Увод

Савремено друштво у све већој мјери истиче значај равноправности полова као један од фактора развоја. Подјела на полове произилази из анатомских и физиолошких разлика људи. Са наведеним је и положај који, с обзиром на пол, заузима сваки појединац, а у вези са тим је и улога, односно очекивано понашање везано за одређени положај. Галић (2011) наводи да се често понашање појединаца објашњава чињеницом да припадају одређеном полу, те да су то погрешне претпоставке јер

¹ natasa.kostic@ff.ues.rs.ba

између мушкараца и жена има много сличности. Историјски гледано, мушкарци и жене су посматрани као двије различите категорије, што је пратило и схватање о њиховим неједнаким правима и обавезама. Јовановић (1981) наводи да робовласничко друштво карактерише ропство ниже друштвене класе вишој, али и подређеност жене мушкарцу. Декларацијом о правима човјека и грађанина, усвојеном 1879. године у Француској, под појмом човјека није подразумијевана жена (Захаријевић, 2008). Улога жене је повезивана са породицом, рађањем и подизањем дјете. Процес индустријализације омогућава развијање свијести о схватању значаја жена у процесу рада, али је традиционално схватање улоге жене као домаћице и даље доминирало. Хавелка (2001) наводи да социјално-професионални свијет у развијеним индустријским земљама није постао приступачан женама због еманципације друштвене свијести, већ због економске принуде. Он такође наводи да су дјелатности у којима су запошљаване жене биле ограничене на следеће: раднице, продавачице, учитељице и ниже особље у високопрестижним дјелатностима. Идеја о институционализованим механизмима за постизање равноправности полова почела је да се развија 1962. године именовањем Комисије Уједињених нација за статус жена, а у Мексико Ситију је 1975. године усвојен Свјетски план акције у вези са наведеним питањима (Мршевић, 2011). Ипак, наведени процес траје споро на шта указује Вилић (2012) податком да је на позицији менаџера у Француској само 5% жена, а да је од 400 директора у Великој Британији само 17 жена.

У нашој земљи, а и у земљама у региону, разматрање равноправности полова је више вршено у домену статистике којом се утврђује у којој мјери су заступљени мушкарци и жене у пословима домаћинства, у којој мјери су изложени насиљу, те у којој мјери су заступљени у одређеним дјелатностима или у политичком животу. Када је ријеч о наставном особљу статистика показује да су на територији Босне и Херцеговине жене заступљеније од мушкараца на скоро свим нивоима образовања (Агенција за равноправност сполова БиХ, 2017). Једино на високошколским установама нису. Према истом извору, већи је број женских него мушких особа које су од 2010. до 2014. године стекле диплому магистра наука или завршиле специјалистички студиј, док је за исти период виши број мушких него женских особа које су стекле диплому доктора наука. И у политичком животу је изражена разлика у заступљености мушкараца и жена. Овај податак може указивати на стереотипна схватања особа оба пола како „политика није за жене“, како је „тешко жени ускладити породични живот и политичку активност“ и сл. Постојање таквих схватања доводи до неангажовања жена у области политичког живота, као и до одбацивања и спречавања оних које би се можда ангажовале у том

домену. О разликама у заступљености мушкараца и жена у политичком животу казују и подаци Агенције за равноправност сполова БиХ (2017) према којима се у Парламентарној скупштини БиХ у периоду 2014–2018. године налазило 21,1% женских и 78,9% мушких посланика и делегата.

Код нас су ријетка истраживања која испитују став о равноправности полова. С обзиром на то да постоји раскорак између историјске и традиционалне подјеле мушких и женских улога и захтјева савременог друштва, те да познавање нечијих ставова представља основу за предвиђање његовог понашања, испитивање става о равноправности полова требало би бити интензивније и обухватније.

Прије свега, неопходно је истаћи да став није понашање, већ спремност или тенденција за одређено понашање. Наведено је видљиво и у најранијим дефиницијама ставова. Тако, нпр., Морган [Morgan] (1934, према Олпорт [Allport], 1935), дефинише став као ментално стање које је водич за свако ново искуство прије него што појединац донесе одговор. Наведено ментално стање утиче на селекцију и тумачење података које прима појединац, а крајњи исход је понашање. Такође, Богардус [Bogardus] (1927, према Олпорт, 1935), у свом одређењу појма става истиче његов значај за понашање појединца наводећи да је став тенденција поступања према нечему или против нечега што је у окружењу појединца. Креч, Крачфилд и Балаки [Krech, Crutchfield, Ballachey] (1972), сматрају да је став „трајни систем позитивних или негативних оцењивања, емотивних стања и делатних тенденција за или против у односу на одређени друштвени објекат“ (стр. 185). Џеин [Jain] (2014) сматра да је данас општеприхваћено да став садржи три компоненте (когнитивна, ефективна, конативна), да је он ментална спремност да се реагује позитивно или негативно на одређене особе, мјеста, ствари или догађаје. Звонаревић (1981) такође под појмом става подразумева тенденцију ка одређеном понашању дефинишући га као позитивну или негативну стечену тенденцију реаговања према особама, објектима или ситуацијама који су изван појединца или према властитим особинама, идејама и поступцима.

У доступној литератури која се односи на испитивање става о равноправности полова нађено је мало истраживања. Бабовић, Вуковић, Петровић (2012), у свом истраживању на узорку мушких и женских испитаника из тридесет и једне општине Републике Српске, дошли су до налаза да преко 90% испитаника није имало искуство неравноправног доживљаја на основу припадности одређеном полу: у породици (94,3%), приликом политичког ангажовања (98,1%), у односу са званичним институцијама (96,1%), у односу са сусједима и познаницима (93,0%), током школовања (93,4%), у раду и на радном мјесту (91,4%). Према ис-

тим подацима, натполовична већина испитаника (53,9%) нема искуства и сазнања да су жене мање успјешне од мушкараца у улози предузетника. Међутим, већина испитаника има искуства и сазнања да су жене у више случајева одбијане за посао на конкурс у уз образложење да он није за особе пола којем припадају (59,0%).

Цамоња Игњатовић, Жегарац, Поповић, Духачек (2009) су на узорку студената у свом истраживању добили податке да испитаници оба пола сматрају да жене имају исте могућности за напредовање у каријери као и мушкарци (женски испитаници у статистички значајно већој мјери од мушких испитаника сматрају наведено), док се мушки и женски испитаници не разликују у ставу о томе да ли су жене успјешнији руководиоци (и једне и друге у већој мјери карактерише став да жене нису успјешнији руководиоци од мушкараца). У истом истраживању наведени аутори су дошли до налаза да је однос испитаника оба пола према учешћу мушкараца и жена у различитим дјелатностима прилично неутралан, с тим што су утврдили статистички значајне разлике у тврдњи која указује на фаворизовање женских особа у односу на мушке у области образовања властите дјеце (женски испитаници у статистички значајној мјери више од мушких испитаника би вољели да њихову дјецу учи учитељица него учитељ). Исти је случај и када је ријеч о оперативним захватима (женски испитаници у статистички значајној мјери више од мушких испитаника би се сигурније осјећали да их оперише мушкарац него жена).

С обзиром на то да особине личности појединца представљају једну од детерминанти његових ставова према одређеним појавама, у овом истраживању је, између осталог, постављено питање у каквом је односу самопоштовање и став о равноправности полова. Иако постоје различите дефиниције самопоштовања, углавном постоји сагласност да је то начин на који појединац вреднује сам себе, односно степен у ком себе оцјењује позитивно или негативно. Тако, на примјер, Куперсмит [Coopersmith] (1967, према Хитертон, Вокс [Heatherton, Voks], 2000), под концептом самопоштовања подразумијева евалуацију коју појединац чини у вези са собом. Наведена евалуација указује на то у којој мјери појединац вјерује да је способан, значајан, успјешан и вриједан. Розенберг [Rosenberg] (1965) самопоштовање дефинише као позитиван или негативан став према самом себи. Он је конструисао скалу за мјерење самопоштовања која садржи десет тврдњи и истиче да концепт самопоштовања, према садржају тврдњи, не подразумијева да особа себе сматра супериорнијом од других, већ се сматра довољно добром као што су други. Високо самопоштовање, према овом аутору, подразумијева да особа поштује саму себе, да препознаје своја ограничења, али и да вјерује у свој напредак и раст. Особе које карактерише високо самопоштовање

прихватају и цијене себе, а Тодоровић (2004) сматра да се оно испољава у најранијем дјетињству, а Кернис и Парадис [Kernis, Paradise] (2004) да је показатељ благостања. Ове особе прихватају критику и дозвољавају себи неуспјех (Бурушић, Тадић, 2006). Под ниским самопоштовањем се подразумејева негативан став појединца према себи, те да оно подразумејева „самоодбацивање, самопрезир, самонезадовољство“ [„self-rejection, self-dissatisfaction, self-contempt“] (Rozenberg, 1965, стр. 31). Особе које карактерише ниско самопоштовање незадовољне су собом. Ове особе имају негативне ставове о многим стварима и појавама, па и према другим људима (Макинон [Maskinnon], 2015).

Проблем, метод и задаци истраживања

Проблем истраживања рада се односи на испитивање става о равноправности полова у послу. Прецизније речено, у фокусу истраживања је однос самопоштовања, као и година старости, и става о равноправности полова у послу ученика средње школе и студената, те разлике у испитиваном ставу с обзиром на пол и ниво школовања. Метод истраживања је систематски емпиријско-неекспериментални, а задаци постављени у истраживању су сљедећи:

- испитати и анализирати природу дистрибуције става равноправности полова у послу,
- утврдити постоји ли статистички значајна повезаност између испољеног самопоштовања испитаника са ставом о равноправности полова у послу,
- утврдити постоји ли статистички значајна повезаност између година старости испитаника са ставом о равноправности полова у послу,
- утврдити постоји ли статистички значајна разлика у ставу о равноправности полова између испитаника мушког и женског пола,
- утврдити постоји ли статистички значајна разлика у ставу о равноправности полова између ученика средње школе и студената.

Узорак истраживања

Узорак истраживања је пригодни и чини га 190 испитаника од којих су њих 76 (40,00%) ученици средње школе са територије Источног Сарајева и 114 (60,00%) студенти Универзитета у Источно Сарајеву. Године испитаника крећу се у распону од 16 до 24, а просјечно имају 18,85 година. Структура узорка испитаника је представљена у Табели 1.

Табела 1. Структура укупног узорка испитаника

Одредница узорка		Фреквенција	Процент
Ниво школовања	Ученици средње школе	76	40.00
	Студенти	114	60.00
Пол	Мушки	55	28.95
	Женски	135	71.05

Подузорок ученика средње школе чини 28 (36,84%) мушких и 48 (63,16%) женских испитаника, а просјечно имају 16,83 година. Подузорок студената чини 27 (23,68%) мушких и 87 (76,32%) женских испитаника. У просјеку имају 20,20 година.

Инструментни истраживања

Инструменти који су коришћени у истраживању су:

1) упитник за прикупљање података о социјално-статусним карактеристикама испитаника (пол, године старости, ниво школовања);

2) скала за испитивање равноправности полова у послу која је преузета и која представља једну од супскала Скале ставова о равноправности сполова чији је аутор Работег Шарић (2002). Цијела скала има висок ниво поузданости ($\alpha = .91$). Коришћена супскала има 16 тврдњи и петостепена је Ликертовог типа, а утврђени ниво поузданости је задовољавајући ($\alpha = .88$);

3) скала за испитивање самопоштовања је преузета. Конструисао ју је Розенберг (1965) и петостепена је Ликертовог типа. Садржи десет тврдњи. Утврђени ниво поузданости скале у овом истраживању је задовољавајући ($\alpha = .81$).

Резултатни истраживања

Виши резултат на скали става о равноправности полова указује на позитивнији став испитаника. Могући теоријски распон резултата на скали је од 16 до 80. У Табели 2 приказани су резултати који обухватају дескриптивне показатеље дистрибуције скале става о равноправности полова у послу.

Табела 2. Дескриптивни показатељи дистрибуције резултата испитаника на скали става о равноправности полова

K-S	p_{K-S}	Min	Max	AS	SD	Sk	Ku
.08	.01	22.00	80.00	59.87	11.12	-.51	-.04

Подаци приказани у претходној табели указују на то да дистрибуција става о равноправности полова у послу статистички значајно одступа од нормалне расподјеле. Вриједност Колмогоров-Смирновљевог статистика износи .08 и статистички је значајан на нивоу .05 ($p = 01$). Вриједност аритметичке средине је ближе вишим вриједностима постигнутим на скали ($AS = 59.87$) него нижим (утврђени распон резултата је од 22.00 до 80.00). Негативан предзнак скјуниса ($Sk = -.51$) указује на то да су испитаници постизали више скорове на скали, тј. да су у највишој мјери испољавали позитивне ставове о равноправности полова на послу. Вриједност куртозиса је негативна ($Ku = -.04$), што указује на благо заравњење (платикуртичност) дистрибуције.

У Табели 3 су приказане тврдње које су у највећој мјери прихватили испитаници ($AS > 4.00$).

Табела 3. Тврдње скале става о равноправности полова у послу које су у највећој мјери прихватили испитаници

Р. б.	Тврдња	AS
1.	Жене су једнако способне као и мушкарци за истраживачки рад.	4.34
2.	Жене су на послу подједнако поуздане као и мушкарци.	4.24
3.	Жене су једнако као и мушкарци способне за извршавање дуготрајних радних задатака.	4.19
4.	Жене су једнако способне као и мушкарци да доносе важне одлуке о организацији пословања.	4.17
5.	Жене би требало бирати на руководећа радна мјеста подједнако као и мушкарце.	4.07

Након што је испитана дистрибуција скале става о равноправности полова у послу, приступљено је испитивању односа између самопоштовања и става о равноправности полова у послу (Табела 4).

Табела 4. Корелација самопоштовања и става о равноправности полова у послу

Самопоштовање * равноправност полова у послу	r_o	p
	.29	.00

Резултати приказани у претходној табели показују да постоји статистички значајна повезаност позитивног смјера ($r_o = .29$) између самопоштовања испитаника и њиховог става о равноправности полова у послу на нивоу значајности од .01 ($p = .00$). Наведено указује на то да испитаници које карактерише виши ниво самопоштовања у вишој мјери испољавају позитиван став о равноправности полова у послу. Утврђени ниво корелације је ниског интензитета.

Подаци који указују на повезаност година старости и њиховог става о равноправности полова у послу приказани су у Табели 5.

Табела 5. Корелација година старости и става о равноправности полова у послу

Године старости* равноправност полова у послу	r_o	p
	.15	.04

Између година старости испитаника и њиховог става о равноправности полова постоји статистички значајна позитивна повезаност ниског интензитета ($r_o = .15$). Утврђени ниво корелације је статистички значајан на нивоу .05 ($p = .04$). Позитиван предзнак корелације указује на то да старији испитаници у већој мјери испољавају позитиван став о равноправности полова у послу него млађи испитаници.

Подаци приказани у Табели 6 указују на разлике у ставу о равноправности полова у послу с обзиром на пол испитаника.

Табела 6. Разлике у ставу о равноправности полова у послу између испитаника мушког и женског пола

Пол	N	Md
Мушки	55	49.00
Женски	135	64.00

U = 1391.00 Z = 2616.00 p = .00

Резултати Мен-Витнијевог теста (U = 1391.00) показују да постоји статистички значајна разлика у ставу о равноправности полова у послу између испитаника мушког и женског пола. Резултат је статистички значајан на нивоу .01 (p = .00). Вриједности медијана указују на то да женске испитанике карактерише позитивнији став о равноправности полова у послу (Md = 64.00) него мушке испитанике (Md = 49.00).

У наредној табели представљене су вриједности аритметичких средина тврдњи које су у највећој мјери прихватили женски испитаници (AS > 4.00) уз поређење прихваћености истих тврдњи од стране мушких испитаника.

Табела 7. Упоредни преглед вриједности аритметичких средина тврдњи које су у највећој мјери женски испитаници прихватили са вриједностима аритметичких средина, односно прихваћеношћу од стране мушких испитаника

Р. б.	Тврдња	AS	
		Женски испитаници	Мушки испитаници
1.	Жене су једнако способне као и мушкарци за истраживачки рад.	4.56	3.79
2.	Жене су на послу подједнако поуздане као и мушкарци.	4.49	3.59

3.	Жене су једнако способне као и мушкарци да доносе важне одлуке о организацији пословања.	4.48	3.40
4.	Жене су једнако као и мушкарци способне за извршавање дуготрајних радних задатака.	4.45	3.56
5.	Жене би требало бирати на руководећа радна мјеста подједнако као и мушкарце.	4.39	3.29
6.	Жена може једнако добро као и мушкарац подносити притиске на послу.	4.30	3.20

Према подацима у претходној табели могуће је уочити да су мушки испитаници у мањој мјери него женски испољавали позитиван став на тврдњама које су приказане. Вриједност аритметичке средине на свим наведеним тврдњама на подзоруку женских испитаника је изнад 4.00, док је на подзоруку мушких испитаника испод 4.00.

Тврдња коју су женски испитаници најмање прихватили гласи *Интелигентан мушкарац биће успјешнији у својој каријери од интелигентне жене* ($AS = 1.72$), док су мушки испитаници испољавали виши степен прихваћености наведене тврдње ($AS = 3.18$).

У наредној табели су представљене разлике у ставу о равноправности полова у послу између ученика средње школе и студената.

Табела 8. Разлике у ставу о равноправности полова у послу између испитаника ученика средње школе и студената

Ниво школовања	N	Md
Ученици средње школе	76	59.00
Студенти	114	62.00
U = 3615.50		Z = -945.50
		p = .35

Подаци приказани у Табели 8 показују да не постоји статистички значајна разлика ($U = 3615.50$, $Z = -945.50$, $p = .35$) у ставу о равноправности полова у послу између ученика средње школе и студената. На то указују прилично уједначене вриједности медијана: за ученике средње школе вриједност медијане износи 59.00, а за студенте 62.00.

У Табели 9 приказане су упоредне вриједности аритметичких средина тврдњи које су у највећој мјери прихватили ученици средње школе и студенти.

Табела 9. Упоредни преглед вриједности аритметичких средина тврдњи које су у највећој мјери прихватили ученици средње школе и студенти

Р. б.	Тврдња	AS	
		Ученици средње школе	Студенти
1.	Жене су једнако способне као и мушкарци за истраживачки рад.	4.37	4.32
2.	Жене су на послу подједнако поуздане као и мушкарци.	4.20	4.26

3.	Жене су једнако као и мушкарци способне за извршавање дуготрајних радних задатака.	4.16	4.22
4.	Жене су једнако способне као и мушкарци да доносе важне одлуке о организацији пословања.	4.14	4.18
5.	Жене би требало бирати на руководећа радна мјеста подједнако као и мушкарце.	4.00	4.12
6.	Жена може једнако добро као и мушкарац подносити притиске на послу.	3.93	4.02

На основу података приказаних у претходној табели могуће је закључити да су и ученици средње школе и студенти у приближно истој мјери прихватили наведене тврдње скале става о равноправности полова. Приказане вриједности аритметичких средина указују на то да је и редослијед прихваћености тврдњи исти за обје групе испитаника. Тврдња коју су ученици средње школе ($AS = 4.37$) и студенти ($AS = 4.32$) највише прихватили гласи *Жене су једнако способне као и мушкарци за истраживачки рад*.

Завршна разматрања

Резултати истраживања указују на то да испитанике у највећој мјери карактерише позитиван став о равноправности полова у послу. Хавелка (2001) је навео да је социјално-професионални свијет у развијеним индустријским земљама постао приступачан женама због економске принуде, а не због еманципације друштвене свијести. Добијени податак указује на то да је могуће да је управо еманципација друштвене свијести разлог испољавања позитивнијег става испитаника о равноправности полова у послу. Могуће је да на еманципацију друштвене свијести о равноправности полова утичу различита искуства и поруке које испитаници добијају у свом окружењу, путем друштвених медија и

сл. Колико је учињен помак од тога да су дјелатности на које се жене усмјеравају ограничене на ниже позиције или позиције раднице, продавачице и учитељице, показује висока прихваћеност тврдње *Жене су једнако способне као и мушкарци за истраживачки рад*. Наведена тврдња указује на то да испитаници увиђају сличности у интелектуалним капацитетима мушкараца и жена, што је у складу са оним што тврди Галић (2011), да између мушкараца и жена има много сличности. Увиђање сличности између мушкараца и жена те, према томе, и испољавање позитивног става о равноправности полова у послу видљиво је и у високој прихваћености тврдњи које указују на то да су мушкарци и жене подједнако поуздани у послу, да су једнако способни за извршавање дуготрајних радних задатака као и за доношење важних одлука у организацији пословања, те да би их подједнако требало бирати на руководећа радна мјеста. Прихватање наведеног указује на помак од традиционалног схватања мушких и женских улога и посматрања особа мушког и женског пола неједнаким у њиховим правима, те на виши степен уважавања једнаких права оба пола у послу.

С обзиром на дефиниције става у којима је истакнута њихова основа за понашање, добијени податак може указивати на то да и на понашајном плану испитаници испољавају позитиван став о равноправности полова у послу. Отуда што узорак истраживања чине испитаници који припадају категорији старијих адолесцената могуће је у будућности очекивати позитивне промјене у процесу успостављања равноправности полова у послу.

Статистички значајна повезаност самопоштовања, као и година старости и става о равноправности полова у послу указују на то да неке особине личности, однос појединца према самом себи, као и неке социјално-статусне карактеристике могу представљати значајне детерминанте формирања става о равноправности полова. Макинон (2015) наводи да особе које карактерише низак ниво самопоштовања карактерише негативан став о многим стварима и појавама, као и према другим људима. С обзиром на наведено, особе које карактерише нижи ниво самопоштовања су управо због наведеног испољавања негативног става о многим појавама вјероватно испољавале и негативнији став о равноправности полова у послу. Особе које имају виши ниво самопоштовања прихватају себе онаквима какве јесу, познају своја ограничења, али вјерују и у свој напредак, па с обзиром на наведено вјероватно усмјеравају своју пажњу на могућност напретка и других људи. Отуда и њихов позитивнији став о равноправности полова у послу.

Статистички значајна повезаност између година старости испитаника и става о равноправности полова указује на то да одређена искуства

у животу могу да детерминишу ставове о испитиваној појави. Старији испитаници вјероватно постављају питање о својој улози у будућности у различитим дјелатностима, разматрају питање властитог запошљавања, те анализирају постигнућа особа истог али и супротног пола у послови-ма за које су заинтересовани. Они такође пореде властита постигнућа у различитим активностима са особама истог и супротног пола и доносе одређене закључке који доприносе њиховом позитивнијем испољавању става о равноправности полова у послу. Бабовић и сар. (2012) су у свом истраживању дошли до резултата да преко 90% испитаника није имало искуство неравноправног доживљаја на основу припадности одређеном полу: у породици, приликом политичког ангажовања, у односу са зва-ничним институцијама, у односу са сусједима и познаницима, током школовања, у раду и на радном мјесту. Испитаници у неким аспектима имају вјероватно слична искуства, а у неким аспектима су добили подат-ке од других.

Утврђене статистички значајне разлике с обзиром на пол испита-ника у ставу о равноправности полова у послу указују на то да и даље постоји идентификација са традиционалним схватањима мушких и жен-ских улога у послу. Наведено у већој мјери важи за испитанике мушког пола јер њих карактерише негативнији став о равноправности полова у послу, него женске испитанике. Испитанике женског пола у већој мјери карактерише позитивнији став о равноправности полова у послу, што је могуће објаснити њиховом развијеном самоспознајом о властитим вриједностима и способностима, као и могућим незадовољством власти-тим положајем у традиционално патријархалном друштву.

То што није утврђена статистички значајна разлика у ставу о рав-ноправности полова у послу између ученика средње школе и студената могуће је објаснити сличним искуствима и социјализацијским порукама које су добијале обје групе испитаника, али и тиме што је распон година између ученика средњих школа и студената прилично мали, као и то да испитаници узраста од 18 година чине и узорак ученика средње школе и узорак студената.

С обзиром на то да је узорак испитаника пригодан, те да истражи-вањем нису обухваћени испитаници који припадају категорији попула-ције која је у процесу рада у различитим дјелатностима, као вишој ста-росној категорији, за обухватније истраживање става о равноправности полова било би неопходно обухватити наведене категорије популације, као и репрезентативнији узорак. Такође, статистички значајна повеза-ност самопоштовања и става о равноправности полова, као и разлике у испитиваном ставу с обзиром на пол, повлаче за собом питање будућих истраживања испитиваног става с обзиром на различите психолошке, као и социјално-статусне карактеристике испитаника.

ЛИТЕРАТУРА

- Агенција за равноправност сполова БиХ (2017). *Шести периодични извјештај Босне и Херцеговине о provedби конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена (2013–2016)*. Преузето 2. 12. 2018. са https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2017/12/170823_VI-periodicni-CEDAW-Izvjestaj-za-BiH_Nacrt.pdf
- Allport, G. W. (1935). Attitudes. У С. Murchinson (Ed.), *Handbook of Social Psychology* (pp. 798–844). Worcester, MA: Clark University Press.
- Бабовић, М., Вуковић, О., Петровић, И. (2012). *Родна равнојравност у Рејублици Српској; Истраживање јавног мњења*. Бања Лука: Gender Centar – Центар за једнакост и равноправност полова Републике Српске.
- Бурушић, Ј., Тадић, М. (2006). Улога самопоштовања у односу црта личности и невербалних социјалних вјештина. *Друштвена истраживања*, 15, 4–5, 753–771.
- Вилић, Д. (2012). Потискивање жена у савременом друштву – социо-економски аспекти. *Социолошки дискурс*, 2(4), 45–58.
- Захаријевић, А. (2008). Од права човека ка људским правима: човек-нација-човечанство. *Филозофија и друштво*, 1, 111–151.
- Звонаревић, М. (1981). *Социјална психологија*. Загреб: Школска књига.
- Галић, Б. (2011). Друштвена увјетованост родне дискриминације. У: Ж. Каменов, Б. Галић (ур.), *Родна равнојравност и дискриминација у Хрватској: Истраживање „Перцепција, искуства и ставови о родној дискриминацији у Рејублици Хрватској“*, (стр. 9–27). Загреб: Уред за равноправност сполова.
- Jain, V. (2014). 3D model of attitude. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, 3(3), 1–12.
- Јовановић, М. (1981). Нека разматрања о друштвеном положају жене од античког до буржоаског друштва. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 21, 355–376.
- Kernis, M. H., Paradise, A. W. (2004). Distinguishing between secure and fragile forms of high self-esteem. У: E. L. Deci, R. M. Ryan, (Ed.), *Self-Determination Research* (стр. 339–359). Rochester NY: University Rochester Press.
- Krech, D., Crutchfield, R. S., Ballachey, E. L. (1972). *Појединац у друштву*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Mackinnon, N. J. (2015). *Self-esteem and beyond*. New York: Palgrave Macmillan.
- Мршевић, З. (2011). *Ка демократском друштву – родна равнојравност*. Београд: Чигоја.

- Работер-Шарић, З. (2002). Скала ставова о равноправности сполова. У: К. Лацковић-Гргин, А. Пророковић, В. Ђубела, З. Пенезић (ур.), *Збирка психологијских скала и уџбеника* (стр. 95–103). Задар: Филозофски факултет у Задру.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Тодоровић, Ј. (2004). Васпитни стилови у породици и стабилност самопоштовања адолесцената. *Психологија*, 37, 2, 183–193.
- Хавелка, Н. (2001). *Социјална психологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Heatherton, T. F., Voks, K. D. (2000). Interpersonal Evaluations Following Threats to Self: Role of Self-Esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 4, 725–736.
- Цамоња Игњатовић, Т., Жегарац, Н., Поповић, Д., Духачек, Д. (2009). Истраживање ставова према родној равноправности у систему високошколског образовања. *ФПН, Јогишњак*, 695–709.

Nataša Kostić

ATTITUDE TOWARD GENDER EQUALITY IN THE WORK OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS AND STUDENTS OF FACULTY

Summary

The aim of the research is examination attitude toward gender equality in the work on the sample 190 respondents (76 or 40.00% secondary school students and 114 or 60.00% students of faculty). We used survey method. The results of research are the following: respondents have a more positive attitude toward gender equality in the work ($K-S=.08$, $p=.01$, $AS=59.87$, $Sk=-.51$, $Ku=-.04$); there is statistically significant correlation between self-esteem ($r_o=.29$, $p=.00$), as well as between age of respondents and gender equality in the work ($r_o=.15$, $p=.04$); there is a statistically significant difference in the examined attitude between male and female respondents ($U=1391.00$, $Z=2616.00$, $p=.00$); there is a no statistically significant difference in the examined attitude between high school students and students of faculty ($U=3615.50$, $Z=-945.50$, $p=.35$).

Key words: attitude toward gender equality in the work